

**EGZAMIN MATURALNY
OD ROKU SZKOLNEGO 2014/2015**

**JĘZYK POLSKI
POZIOM PODSTAWOWY**

**ROZWIĄZANIA ZADAŃ I SCHEMATY PUNKTOWANIA
(A1, A3, A4)**

GRUDZIEŃ 2014

Zadanie 1.1. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	1.2) wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje [gimnazjum] 1.1) odczytuje sens całego tekstu (a w nim znaczenia wyrazów) oraz wydzielonych przez siebie fragmentów 1.4) rozpoznaje zastosowane środki językowe i ich funkcje w tekście 3.1) analizuje i definiuje (...) znaczenia słów

Przykładowe rozwiązania

a)

Bohaterowie filmowi mówią językiem zrozumiałym dla widzów, a nie swoim własnym.

Schemat punktowania

1 pkt – poprawne wyjaśnienie wyrażenia

0 pkt – odpowiedź błędna lub brak odpowiedzi

b) Np.:

- uwspółcześnienie mowy bohaterów
- obcokrajowcy mówią tak jak widzowie
- ludzie pochodzący z różnych środowisk mówią tak samo.

Schemat punktowania

1 pkt – poprawne wskazanie dwóch sposobów

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niewłaściwa, lub brak odpowiedzi

Zadanie 1.2. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	3.9) rozpoznaje temat słowotwórczy i formant w wyrazach pochodnych i wskazuje funkcje formantów w nadawaniu znaczenia wyrazom pochodnym [gimnazjum] 3.1) analizuje i definiuje (...) znaczenia słów

Poprawne rozwiązanie

a)

wyraz podstawowy: słuchać, przyrostek/formant/sufiks: –acz

Schemat punktowania

1 pkt – poprawna analiza słowotwórcza

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niewłaściwa, lub brak odpowiedzi

- b)
 –er LUB –arz LUB –el LUB inaczej zgodnie z zasadami tworzenia nazw wykonawców czynności.

Schemat punktowania

- 1 pkt – wskazanie poprawnego formantu
 0 pkt – odpowiedź błędna lub brak odpowiedzi

Zadanie 1.3. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. III Tworzenie wypowiedzi	1.2) wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje [gimnazjum] 1.1) odczytuje sens całego tekstu (...) 1.2) (...) odczytuje zawarte w odbieranych tekstach informacje zarówno jawne, jak i ukryte 1.5) (...) uzasadnia własne zdanie [gimnazjum]

Poprawne rozwiązanie

- a)
C

Schemat punktowania

- 1 pkt – poprawna odpowiedź
 0 pkt – odpowiedź błędna lub brak odpowiedzi

- b)
 Np. Język bohaterów powieści historycznych Sienkiewicza tylko sprawia wrażenie, że jest archaiczny. W rzeczywistości to tylko pozorne postarzenie języka.

Schemat punktowania

- 1 pkt – poprawne wyjaśnienie
 0 pkt – odpowiedź błędna lub brak odpowiedzi

Zadanie 1.4. (0–3)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	1.2) wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu [gimnazjum] 1.7) rozpoznaje intencje wypowiedzi (aprobatę, dezaprobatę, negację, prowokację) [gimnazjum] 1.1) odczytuje sens całego tekstu

Poprawne rozwiązania

a)

A

Schemat punktowania

1 pkt – poprawna odpowiedź

0 pkt – odpowiedź błędna lub brak odpowiedzi

b)

Stuprocentowy realizm, osiągalny w architekturze, kostiumach czy obyczajach, tu by się nie przydał na nic LUB

Kiedy akcja odbiega od zakresu współczesnej polszczyzny i dzieje się na przykład w Polsce Bolesława Kędzierzawego, nie może już być mowy o realizmie języka, jeśli nasze audytorium ma coś z tej akcji zrozumieć LUB

Iluzja języka jest nie tylko usprawiedliwiona, ale i konieczna (...)

Schemat punktowania

1 pkt – poprawne wskazanie cytatu

0 pkt – odpowiedź błędna lub brak odpowiedzi

c) Np.

Dialogi muszą być zrozumiałe dla widza LUB posługiwanie się oryginalnym językiem przez bohaterów spowoduje brak zrozumienia u odbiorcy.

Schemat punktowania

1 pkt – poprawne sformułowanie argumentu

0 pkt – odpowiedź błędna lub brak odpowiedzi

Zadanie 1.5. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	1.1) odczytuje sens całego tekstu (a w nim znaczenia wyrazów) oraz wydzielonych przez siebie fragmentów; potrafi objaśnić ich sens oraz funkcję na tle całości 1.4) rozpoznaje funkcję zastosowanych w tekście środków językowych

Poprawne rozwiązanie

A.	3
B.	2
C.	5

Schemat punktowania

2 pkt – 2 poprawne przyporządkowania

1 pkt – 1 poprawne przyporządkowanie

0 pkt – 0 poprawnych przyporządkowań lub brak odpowiedzi

Zadanie 2.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	1.2) wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje [gimnazjum] 1.7) rozpoznaje intencje wypowiedzi [gimnazjum] 1.1) odczytuje sens całego tekstu (a w nim znaczenia wyrazów) oraz wydzielonych przez siebie fragmentów; potrafi objaśnić ich sens oraz funkcję na tle całości

Przykładowe rozwiązanie

- 1) Wyuczenie się logicznego myślenia jest zbyt trudne dla przeciętnego człowieka.
- 2) Logiczne myślenie jest człowiekowi dane przez naturę, więc nie trzeba się go uczyć.

Schemat punktowania

- 1 pkt – poprawne wypisanie dwóch opinii
0 pkt – odpowiedź niepełna lub niewłaściwa, lub brak odpowiedzi

Zadanie 2.2. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	1.1) odczytuje sens całego tekstu (a w nim znaczenia wyrazów) oraz wydzielonych przez siebie fragmentów; potrafi objaśnić ich sens oraz funkcję na tle całości 1.4) rozpoznaje funkcję zastosowanych w tekście środków językowych 1.5) wyróżnia argumenty, kluczowe pojęcia i twierdzenia w tekście argumentacyjnym

a)

Przykładowe rozwiązanie

- 1) Przykład słonia, który się nauczył tańczyć.
- 2) Przykład skoku narciarskiego.

Schemat punktowania

- 1 pkt – poprawne wypisanie dwóch analogii
0 pkt – odpowiedź niepełną lub błędną, lub brak odpowiedzi

b)

Przykładowe rozwiązanie

- 1) Przeciętny człowiek może się nauczyć logiki.
- 2) Logika nie jest człowiekowi dana przez naturę, trzeba się jej nauczyć.

Schemat punktowania

- 1 pkt – za poprawne sformułowanie dwóch tez
0 pkt – odpowiedź niepełną lub błędną, lub brak odpowiedzi

Zadanie 2.3. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	1.2) wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje [gimnazjum] 1.1) odczytuje sens całego tekstu (a w nim znaczenia wyrazów) oraz wydzielonych przez siebie fragmentów

Poprawne rozwiązanie

1 – TAK, 2 – TAK, 3 – NIE

Schemat punktowania

2 pkt – 3 poprawne odpowiedzi

1 pkt – 2 poprawne odpowiedzi

0 pkt – 1 poprawna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Zadanie 2.4. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	1.1) odczytuje sens całego tekstu (a w nim znaczenia wyrazów) oraz wydzielonych przez siebie fragmentów 1.5) wyróżnia argumenty, kluczowe pojęcia i twierdzenia w tekście argumentacyjnym

Poprawne rozwiązanie

B 2

Schemat punktowania

1 pkt – poprawna odpowiedź

0 pkt – odpowiedź błędna lub brak odpowiedzi

Zadanie 2.5. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	1.5) wyróżnia argumenty, kluczowe pojęcia i twierdzenia w tekście argumentacyjnym; dokonuje jego logicznego streszczenia

Poprawne rozwiązanie

1 b, 2 f, 3 a

Schemat punktowania

2 pkt – 3 poprawne przyporządkowania

1 pkt – 2 poprawne przyporządkowania

0 pkt – 1 poprawne przyporządkowanie lub brak odpowiedzi

Zadanie 2.6. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	1.1) odczytuje sens całego tekstu (a w nim znaczenia wyrazów) oraz wydzielonych przez siebie fragmentów; potrafi objaśnić ich sens oraz funkcję na tle całości 1.4) rozpoznaje funkcję zastosowanych w tekście środków językowych

Poprawne rozwiązanie

A 3, B 2

Schemat punktowania

1 pkt – poprawna odpowiedź

0 pkt – odpowiedź błędna, niepełna lub brak odpowiedzi

Zadanie 3.

Temat 1. Czy odkupienie winy zdejmuje z człowieka odpowiedzialność za wyrządzone krzywdy? Rozważ problem i uzasadnij swoje stanowisko, odwołując się do podanego fragmentu *Pana Tadeusza* Adama Mickiewicza, całego utworu oraz innego tekstu kultury. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 250 słów.

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	1.1) odczytuje sens całego tekstu [...]; 1.2) [...] odczytuje zawarte w odbieranych tekstach informacje zarówno jawne, jak i ukryte.
II. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	1.2) określa problematykę utworu; 2.4) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania świata przedstawionego i bohatera [...]; 3.2) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty; 3.3) porównuje funkcjonowanie tych samych motywów w różnych utworach literackich.
III. Tworzenie wypowiedzi.	1.1) tworzy dłuższy tekst pisany [...] (rozprawka) [...] zgodnie z podstawowymi regułami jego organizacji, przestrzegając zasad spójności znaczeniowej i logicznej; 1.2) przygotowuje wypowiedź [...] (wybiera [...] odpowiedni układ kompozycyjny, analizuje temat, wybiera formę kompozycyjną, [...], dobiera właściwe słownictwo); 1.3) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności w wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie).

Kryteria oceny rozprawki

A	Sformułowanie stanowiska wobec problemu podanego w poleceniu	B	Uzasadnienie stanowiska	C	Poprawność rzeczowa	D	Zamysł kompozycyjny	E	Spójność lokalna	F	Styl tekstu	G	Poprawność językowa	H	Poprawność zapisu
6	Stanowisko jest adekwatne do problemu podanego w poleceniu	18	Uzasadnienie trafne, szerokie i pogłębione	4	Brak błędów rzeczowych	6	Kompozycja funkcjonalna	2	Pełna spójność wypowiedzi lub nieznaczne zaburzenia spójności	4	Styl stosowny	6	Brak błędów lub nieliczne błędy nierażące	4	Zapis w pełni poprawny lub nieliczne błędy nierażące
		12	Uzasadnienie trafne i szerokie												
3	Stanowisko jest częściowo adekwatne do problemu podanego w poleceniu	8	Uzasadnienie trafne, ale wąskie	2	Nie więcej niż jeden błąd rzeczowy	3	Zaburzenia funkcjonalności kompozycji	1	Znaczne zaburzenia spójności	2	Styl częściowo stosowny	3	Liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące	2	Liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące
		4	Uzasadnienie częściowe												
0	Stanowisko jest nieadekwatne lub brak stanowiska	0	Brak uzasadnienia stanowiska	0	Błędy rzeczowe	0	Brak zamysłu kompozycyjnego	0	Wypowiedź niespójna	0	Styl niestosowny	0	Liczne błędy rażące	0	Liczne błędy rażące

UWAGA

Jeśli w kategorii A praca uzyska 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.

Jeśli w kategorii A praca uzyska 3 punkty, a w kategorii B – 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.

Jeśli praca składa się z mniej niż 250 słów, egzaminator przyznaje punkty tylko w kategoriach A, B i C.

Pojawienie się rzeczowego błędu kardynalnego dyskwalifikuje pracę – zdający otrzymuje 0 punktów.

Przykładowe realizacje

Realizacja 1.

Problem winy i kary dotyczy wszystkich ludzi niezależnie od czasów i kręgów kulturowych, dlatego podejmowany był od wieków przez filozofów, etyków, moralistów, ale także przez twórców literatury i scenarzystów. Człowiek z natury jest dobry, ale ma wolną wolę, która umożliwia dokonywanie indywidualnych wyborów. Wybór zła często jest nieprzemysłaną odpowiedzią na bodźce zewnętrzne – skutkiem emocji, których nie kontrolujemy. Odkupienie winy jest zadośćuczynieniem za popełnione grzechy, czymś więcej niż żal i skrucha. Jest to czynienie dobra mające wynagrodzić zło, którego człowiek się dopuścił. Czy odkupienie winy zdejmuje z człowieka odpowiedzialność za wyrządzone krzywdy? Uważam, że człowiek, który uczynił zło – bez względu na to, czy zrobił to jednorazowo, czy wielokrotnie – do ostatnich chwil swojego życia może odkupić swoje winy. Odkupienie win jest dowodem pokory i skruchy, czynem, który pozwala na rehabilitację wobec innych i siebie. Sądzę jednak, że nie umożliwia ono zmazania odpowiedzialności za wyrządzone krzywdy. Człowiek tylko w uzasadnionych przypadkach zostaje uznany za niepoczytalnego – nieświadomego zła, które popełnił. Za wybory, których dokonujemy, zawsze pozostajemy odpowiedzialni – nawet jeśli działamy pod wpływem emocji.

Oczywiste jest, że Jacek Soplica popełnił straszną zbrodnię. W dramatycznych okolicznościach, podczas szturmowania Rosjan na zamek Horeszków, młody szlachcic wpadł w uniesienie i szłał na widok triumfującego Stolnika, który lekceważył jego uczucie do swojej córki. W skrajnych emocjach, „z głupiej pychy”, rozgoryczony niespełnioną miłością zastrzelił ojca ukochanej Ewy. Konsekwencją strasznego czynu było „imię zdrajcy”, które przylgnęło do bohatera „jako dzuma”. Soplica, dumny i sławny, teraz został wzgardzony i odepchnięty nie tylko przez dawnych przyjaciół, ale nawet i „lada chłopą”, co stanowiło dodatkową ujmę dla jego honoru. Wykluczenie ze społeczności było motywacją do odkupienia win. „Poprawić się potrzeba było i naprawić, ile możliwości to...” – mówi umierający Soplica w swojej ostatniej spowiedzi. Uznanie i zrozumienie swoich win było w tym przypadku źródłem skruchy i powodem przemiany, jaka dokonała się bohaterze. Dlatego Jacek Soplica zdecydował się „wejść pomiędzy mnichy” i dla podkreślenia swojego uniżenia przybrać imię Robaka. W Księdze X bohater dokonuje rozliczenia ze swoją przeszłością. W związku z tym, że jego czyn interpretowany był jako zachęta do zdrady narodu, rozumiejąc, jak „zły przykład [dał] dla Ojczyzny”, postanowił odkupić to „dobremi przykłady, krwią, poświęceniem się”. Jego postępowanie potwierdza tę decyzję – Soplica nie wahał się znosić cierpienia, ryzykować więzieniem i życiem, byle tylko dokonać czynów, które pozwolą mu zrehabilitować się przed innymi ludźmi i przed samym sobą. Wielokrotnie poświęcał się dla ojczyzny, przelewając krew, ale także w roli emisariusza organizującego potajemnie Polaków do walki z zaborcą. Pokorę, której się nauczył w trakcie swojego kwestarskiego życia, widać w słowach: „Milej sobie wspominam nie dzieła waleczne/ I głośne, ale czyny ciche, użyteczne,/ I cierpienia [...]”. Jednym z aktów zadośćuczynienia było bohaterskie uratowanie życia Hrabiemu i Gerwazemu.

Z perspektywy lat Soplica, wspominając swoje życie, mówi, że poświęcenie się dla ojczyzny i dla innych ludzi było najlepszym lekarstwem na chorobę jego duszy dręczoną wyrzutami sumienia – lekarstwem zesłanym przez opatrność. Zbrodnia, którą popełnił, paradoksalnie przybliżyła go do Boga i ukształtowała wewnętrznie. Bohater wierzy w Boże miłosierdzie, którego dowód upatruje w łasce dobrej śmierci: „a Pan Bóg wybawił mię cudem/ I pozwolił umierać między swoim ludem/ Z Sakramentami”. Ostatecznie Soplidy udaje się zasłużyć na przebaczenie Boga i odzyskać szacunek ludzi. Nie zdejmuje to jednak z niego odpowiedzialności za wyrządzone krzywdy. Do samej śmierci wyraz „zdrajca”

prześladuje go jak „plama w chorym oku”. Przykład ten wskazuje, że mimo odbytej pokuty i zadośćuczynienia za grzechy, nie możemy zdjąć z siebie odpowiedzialności za własne czyny i o nich zapomnieć – do ostatnich dni będą one ciążyły na naszym sumieniu.

Problem winy i pokuty podejmuje także Joseph Conrad w powieści „Lord Jim”. Tytułowy bohater to młody oficer, który – choć nade wszystko ceni sobie honor – dla uniknięcia odpowiedzialności opuścił wraz z całą załogą tonący statek, nie informując pasażerów o zbliżającej się katastrofie. Dręczony przez wyrzuty sumienia jako jedyny zjawia się w sądzie, aby wziąć odpowiedzialność za popełniony czyn. Proces i kara nie przynoszą jednak Jimowi ulgi. Z czasem nadarza się możliwość rozpoczęcia życia w nowym miejscu, a metamorfozę duchową bohatera symbolizuje zmiana imienia. Próbując odkupić swoją winę i odzyskać honor, Lord Jim angażuje się w walkę o pokój w Patusanie, a ostatecznie ginie, ponosząc odpowiedzialność za podjęte decyzje.

Przykładem postaci, która próbuje odkupić swoje winy, jest także Gerry Conlon z filmu „W imię ojca”. To młody Irlandczyk mający na sumieniu drobne przestępstwa, które martwią jego ojca Giuseppe. W wyniku niefrasobliwości Gerry zostaje przez angielskie władze niesłusznie oskarżony o udział w zamachu bombowym i po brutalnym śledztwie skazany na karę wieloletniego więzienia. Do więzienia trafia także jego ojciec, ze względu na swój spokój i pobożność będący od lat obiektem drwin Gerry’ego, który widzi w nich tylko naiwność i uległość. Dopiero podczas odbywania kary Gerry zaczyna dostrzegać swoje błędy, zmienia się także jego stosunek do ojca – zaczyna odkrywać jego mądrość i siłę ducha. Mimo że Giuseppe nigdy nie obwinił syna za los, który im obu zgotował, po jego śmierci Gerry właśnie „w imię ojca” podejmuje heroiczną walkę o uniewinnienie. Tę walkę można uznać za formę odkupienia winy. Postawa bohatera zostaje nagrodzona: po wyjściu z więzienia Gerry dostaje szansę na nowe, dobre życie i chcemy wierzyć, że ją wykorzysta, choć pamięć o śmierci ojca pozostanie w nim na zawsze.

Przytoczone przykłady wskazują, że człowiek może trwać w grzechu lub próbować odkupić swe winy, jednak odpowiedzialności za wyrządzone zło nie pozbędziemy się nigdy. Popełnione czyny są częścią przeszłości, o której nie da się zapomnieć. Ulgę może jednak przynieść doświadczenie przebaczenia, co stało się udziałem bohatera Mickiewicza, zmierzanie się z konsekwencjami swoich decyzji, na co zdecydował się Jim, czy podjęcie skutecznej próby zmiany życia na wzór Gerry’ego.

Poziom wykonania

A. Sformułowanie stanowiska: 6 pkt – stanowisko adekwatne do problemu, zdający wyraźnie formułuje tezę, w której prezentuje własne stanowisko.

B. Uzasadnienie stanowiska: 18 pkt – uzasadnienie trafne, szerokie i pogłębione (zdający odwołał się rzeczowo do przytoczonego fragmentu „Pana Tadeusza” i całości utworu, przedstawił i omówił przeżycia bohaterów, które potwierdzają postawioną tezę, uzasadnił przekonująco swoje zdanie). Argumentację poparł przykładami z innych utworów.

C. Poprawność rzeczowa: 4 pkt – brak błędów rzeczowych.

D. Zamysł kompozycyjny: 6 pkt – kompozycja funkcjonalna.

E. Spójność lokalna: 2 pkt – pełna spójność wypowiedzi.

F. Styl tekstu: 4 pkt – styl stosowny.

G. Poprawność językowa: 6 pkt – nieliczne błędy nierażące.

H. Poprawność zapisu: 4 pkt – zapis w pełni poprawny.

Realizacja 2.

Odkupienie winy – często wydaje się nam, iż po wyrządzeniu jakiejś krzywdy, obrażeniu kogoś wystarczy tylko powiedzieć słowo przepraszam, zrobić komuś przyjemność, pomóc w czymś. Myślimy wtedy, że już wszystko naprawiliśmy oraz że nasze złe uczynki zostały już zapomniane, nie mają już żadnego znaczenia. Jednak czy aby na pewno? Należy zadać pytanie: czy odkupienie winy zdejmuje z człowieka odpowiedzialność za wyrządzone krzywdy? Motyw ten poruszany jest w licznych dziełach literackich.

Jednym z nich jest „Pan Tadeusz” Adama Mickiewicza, a w nim Jacek Soplica. We fragmencie księgi X dowiadujemy się, iż bohater ten z pychy zabił Stolnika Horeszkę podczas najazdu Rosjan, co spowodowało, że został uznany za zdrajcę kraju. Jacek czuł się ze swoimi czynami źle – miał wyrzuty sumienia, ludzie odwracali się od niego, szydzili z niego. Soplica czuł się wyobcowany – nie mógł znaleźć sobie miejsca wśród szlachty. Przede wszystkim dlatego, iż zdawał sobie sprawę, że nie jest w stanie odkupić własnych win wdał się w nałóg pijaństwa – świadomość niemocy naprawienia krzywd „dobijała” go, sprawiła, że popadł w depresję. Dopiero potem zadziałał na niego impuls – z wielką pokorą wstąpił do klasztoru bernardynów w celu chociaż częściowego obmycia się z win – Jacek spokorniał, unżył się, a swoje grzechy próbował naprawić poprzez służbę ojczyźnie jako żołnierz, który musiał walczyć, przyglądać się ludzkim cierpieniom oraz jako kwestarz – często w niebezpieczeństwie, potajemnie niosąc informacje o ruchach wojsk na froncie.

Warto wspomnieć w odniesieniu do całego utworu „Pan Tadeusz” Adama Mickiewicza, iż Jacek Soplica dokonał ogromnego poświęcenia – przebywając na dworze w Soplicowie przez długi czas nie ujawnił swojej tożsamości ani przed swoim bratem, ani przed swoim synem. Musiało go to ogromnie kosztować. Musiał panować nad swoimi uczuciami. To wszystko po to, aby próbować odkupić swoje winy – próby te okazały się bardzo korzystne. Jacek stał się opanowany, pokorny, spokojny, zmienił się jego system wartości – nadrzędnym celem stała się służba ojczyźnie oraz oczywiście pomoc szlachcie, rodzinie utajona opieka i kierowanie przyszłością syna, którego wcześniej lekceważył, nie zajmował się nim.

Próby te nie zmyły jednak odpowiedzialności za wyrządzone krzywdy – pokazuje to scena spowiedzi Jacka – który chce wytłumaczyć Gerwazemu przyczynę swego błędu, opowiedzieć o odkupieniu swojej winy. Gerwazy wie, iż próba naprawy błędów nie zdejmuje odpowiedzialności za krzywdy, jednak, że i sam nie jest bez winy, przebacza Jackowi. Sam Jacek zdaje sobie sprawę, że odpowiedzialność za zabicie Stolnika Horeszki ciążyć będzie na nim do końca życia, dlatego wie, iż Gerwazy może mu nie przebaczyć zabójstwa Stolnika, dlatego też Jacek rehabilituje się do końca życia oraz bierze podwoją opiekę Zosię z rodziny Horeszków.

Innym tekstem kultury poruszającym pytanie: Czy odkupienie winy zdejmuje z człowieka odpowiedzialność za wyrządzone krzywdy jest „Zbrodnia i kara” Fiodora Dostojewskiego. Raskolnikow po zabiciu lichwiarki Ilony szuka usprawiedliwienia dla swojej zbrodni. Lichwiarkę nazywa „plugawą wszą”, która oszukuje innych ludzi. Raskolnikow próbuje również odkupić swoje winy poprzez podarowanie pieniędzy ubogiej rodzinie Marmieladowów, której ojciec jest pijakiem przetracającym wszystkie oszczędności i niepotrafiącym zarobić na rodzinę. Jednak nawet ta pomoc nie zmywa odpowiedzialności za popełnione zabójstwa. Mężczyzna wciąż cierpi, ma ogromne wyrzuty sumienia, przeżywa skrajne emocje, a nawet popada w chorobę. Kolejną próbą odkupienia win jest wyjazd na Syberię wraz z Sonią, którą wcześniej poniżał, wyśmiewał za to, iż była zmuszona do prostytucji. Na Syberii Rodion zdał sobie sprawę, że nigdy nie zmyje odpowiedzialności za wyrządzone krzywdy, ale, że może próbować odkupić winy. Ciężka praca na Syberii sprawiła,

że Rodion uspokoił się, opanował swoje emocje, nabrał szacunku do innych ludzi, w szczególności do Soni, którą wcześniej poniżał.

Z powyższych argumentów wynika, że odkupienie winy nie zdejmuje z człowieka odpowiedzialności za wyrządzone krzywdy. Człowiek może jedynie próbować odkupić swoje winy. Próby te bardzo często diametralnie zmieniają na dobre tego, kto dopuścił się przewinienia. Sprawiają, że przekształca się jego system wartości. Człowiek staje się spokojniejszy, jednak nigdy nie zmyje odpowiedzialności za popełnione krzywdy. W przypadku zabójstwa nigdy nie przywróci życia zabitemu człowiekowi. Jego sumienie do końca będzie przypominało mu o odpowiedzialności za popełnioną zbrodnię.

Poziom wykonania

A. Sformułowanie stanowiska: 6 pkt – stanowisko adekwatne do problemu, zdający wyraźnie formułuje tezę, w której prezentuje własne stanowisko.

B. Uzasadnienie stanowiska: 18 pkt – uzasadnienie trafne, szerokie i pogłębione (zdający odwołał się rzeczowo do przytoczonego fragmentu „Pana Tadeusza” oraz całości utworu, podał i omówił przykład bohatera innego tekstu kultury („Zbrodni i kary”), którego zachowanie potwierdza postawioną tezę.

C. Poprawność rzeczowa: 2 pkt – jeden błąd rzeczowy.

D. Zamysł kompozycyjny: 6 pkt – kompozycja funkcjonalna.

E. Spójność lokalna: 2 pkt – nieznaczące zaburzenia spójności.

F. Styl tekstu: 4 pkt – styl stosowny.

G. Poprawność językowa: 0 pkt – liczne błędy rażące.

H. Poprawność zapisu: 2 pkt – nieliczne błędy rażące.

Realizacja 3.

Czy odkupienie winy zdejmuje z człowieka odpowiedzialność za wyrządzone krzywdy?

Każdy z nas w swoim życiu zrobił coś złego np. obraził kolegę, koleżankę, czy przez przypadek kogoś uderzył. Po takich incydentach czujemy się z tym źle, obawiamy się, chcemy, aby ta osoba nam wybaczyła. Chwytny się różnych sposobów np. jesteśmy dla tej osoby mili lub kupujemy jakiś drobny prezent. Dzięki takim zabiegom zrzucamy z siebie poczucie winy za wyrządzoną krzywdę. Ale czy rzeczywiście „odkupienie” zdejmuje z człowieka odpowiedzialność za wyrządzone krzywdy? Raczej nie. Postaram się udowodnić słuszność mojego zdania na ten temat.

Pierwszym argumentem jakim się posłużę jest utwór „Pan Tadeusz” z księgi X (Emigracja Jacka). Jacek Soplica po zabiciu Stolnika Horeszki poczuł silne wyrzuty sumienia. Dręczyły go one, przez co nie był w stanie normalnie żyć, gdyż ludzie byli dla niego podli, niemili i uprzedzeni. Postanowił uciec do kraju gdzie by nie cierpiał i znalazł lekarstwo na odkupienie swojej winy. Postanowił zostać mnichem „Zabiłem więc pokora. Wszedłem między mnichy” i walczyć w imię kraju „Biłem się za kraj gdzie? jak? Zamilczę – dla chwały” by odkupić swoje winy. Dzięki temu poczuł się lepiej, spadło ze niego brzemię winy i wyrzuty sumienia, uważał że Bóg dzięki wylanej krwi i cierpieniem mu wybaczą – Jednak to życia jego ofierze nie przywróci, co jest niezaprzeczalnym powodem, że jest odpowiedzialny za śmierć Stolnika.

Kolejnym argumentem jakim się posłużę jest powieść „Zbrodnia i kara”. Główny bohater Raskolnikow po długo planowanej zbrodni dokonuje zabójstwa Alony Iwanow oraz jej siostry, która przyłapała go na gorącym uczynku. Czyn ten spowodował, że Raskolnikowa zaczęły dręczyć silne wyrzuty sumienia. Objawami tego były koszmary, bezsenność, gorączka, omamy. Nie mogąc dać sobie z tym rady przyznaje się do winy. Przyznanie się do popełnionej zbrodni spowodowało u Raskolnikowa wielką ulgę. Za karę zostaje zesłany na 8 lat na Syberie, gdzie pracą odkupuje swoje winy. Mimo, że Raskolnikow oczyścił się

duchowo to w świecie materialnym jego ofiar już nie ma i nikt nie jest w stanie ich przywrócić.

Z tego co napisałem wynika, że nie da się oszukać natury ludzkiej, ludzkiego organizmu. Po popełnionych zbrodniach prędzej czy później dopadną nas wyrzuty sumienia. Możemy starać się naprawić zło które wyrządziliśmy np. pokutując, poddawać się ciężkiej pracy, to jednak doprowadzi do tego, że tylko strona duchowa zostanie częściowo uwolniona z poczucia winy, a za krzywdy które wyrządziliśmy musimy ponieść odpowiedzialność, której niestety nie da się zdjąć.

Poziom wykonania

A. Sformułowanie stanowiska: 6 pkt – stanowisko adekwatne do problemu, zdający wyraźnie formułuje tezę, w której prezentuje własne stanowisko.

B. Uzasadnienie stanowiska: 8 pkt – uzasadnienie trafne, ale wąskie – brakuje odwołania do całości „Pana Tadeusza”. Uzasadnienie należy także uznać za niepogłębione.

C. Poprawność rzeczowa: 4 pkt – brak błędów rzeczowych.

D. Zamysł kompozycyjny: 6 pkt – kompozycja funkcjonalna.

E. Spójność lokalna: 2 pkt – nieznaczne zaburzenia spójności.

F. Styl tekstu: 4 pkt – styl stosowny.

G. Poprawność językowa: 0 pkt – liczne błędy rażące.

H. Poprawność zapisu: 0 pkt – liczne błędy rażące.

Temat 2. Zinterpretuj podany utwór. Postaw tezę interpretacyjną i uzasadnij ją. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 250 słów.

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	1.1) odczytuje sens całego tekstu [...]; 1.2) [...] odczytuje zawarte w odbieranych tekstach informacje zarówno jawne, jak i ukryte.
II. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	1.2) określa problematykę utworu; 2.4) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania świata przedstawionego i bohatera [...]; 3.2) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty; 3.3) porównuje funkcjonowanie tych samych motywów w różnych utworach literackich.
III. Tworzenie wypowiedzi.	1.1) tworzy dłuższy tekst pisany [...] (rozprawka) [...] zgodnie z podstawowymi regułami jego organizacji, przestrzegając zasad spójności znaczeniowej i logicznej; 1.2) przygotowuje wypowiedź [...] (wybiera [...] odpowiedni układ kompozycyjny, analizuje temat, wybiera formę kompozycyjną, [...], dobiera właściwe słownictwo); 1.3) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności w wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie).

Kryteria oceny interpretacji utworu poetyckiego

A	Koncepcja interpretacyjna	B	Uzasadnienie tezy interpretacyjnej	C	Poprawność rzeczowa	D	Zamysł kompozycyjny	E	Spójność lokalna	F	Styl tekstu	G	Poprawność językowa	H	Poprawność zapisu
9	Koncepcja niesprzeczna z utworem, spójna i obejmująca sensy niedosłowne	15	Uzasadnienie trafne i pogłębione	4	Brak błędów rzeczowych	6	Kompozycja funkcjonalna	2	Pełna spójność wypowiedzi lub nieznaczne zaburzenia spójności	4	Styl stosowny	6	Brak błędów lub nieliczne błędy nierażące	4	Zapis w pełni poprawny lub nieliczne błędy nierażące
6	Koncepcja niesprzeczna z utworem, ale niespójna i/lub obejmująca w większości znaczenia dosłowne	10	Uzasadnienie trafne, ale niepogłębione	2	Nie więcej niż jeden błąd rzeczowy	3	Zaburzenia funkcjonalności kompozycji	1	Znaczne zaburzenia spójności	2	Styl częściowo stosowny	3	Liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące	2	Liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące
3	Koncepcja częściowo sprzeczna z utworem	5	Uzasadnienie częściowo trafne												
0	Brak koncepcji lub koncepcja całkowicie sprzeczna z utworem	0	Brak trafnych argumentów uzasadniających interpretację	0	Błędy rzeczowe	0	Brak zamysłu kompozycyjnego	0	Wypowiedź niespójna	0	Styl niestosowny	0	Liczne błędy rażące	0	Liczne błędy rażące

UWAGA

Jeśli w kategorii A praca uzyska 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.

Jeśli w kategorii A praca uzyska 2 punkty, a w kategorii B – 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.

Jeśli praca składa się z mniej niż 250 słów, egzaminator przyznaje punkty tylko w kategoriach A, B i C.

Pojawienie się rzeczowego błędu kardynalnego dyskwalifikuje pracę – zdający otrzymuje 0 punktów

Przykładowe realizacje

Realizacja 1.

Wiersz Krzysztofa Kamila Baczyńskiego, jak wskazuje data zamieszczona pod tekstem, napisany został niespełna rok przed tragiczną śmiercią poety w powstaniu warszawskim. Tytuł „Spojrzenie” może odnosić się do spojrzenia w głąb siebie, którego dokonuje podmiot mówiący, reprezentant młodych ludzi wrzuconych w wir wojny (świadczy o tym używanie czasowników w 1. osobie liczby pojedynczej i w 1. osobie liczby mnogiej). To „spojrzenie” jest jednocześnie próbą określenia swej tożsamości, zmienionej pod wpływem wojennej rzeczywistości.

Sytuacja, w której znajduje się osoba mówiąca w wierszu, jest dla niej przytłaczająca. Ze smutkiem mówi o straconych bezpowrotnie czasach młodości poświęconych walce, a nie beztróskiemu dojrzewaniu. Pesymizm tych wspomnień podkreślony został przez metafory: widoczną już w strofie pierwszej *ciemność*, która, jak coś lotnego, złowrogiego *zsiada się* w odbiciach w lustrze, zakłócając prawidłowy odbiór. Mówiący znajduje się w niezwyklej sytuacji, którą opisuje w strofie drugiej. Otwiera ona kosmiczną niemal perspektywę zagłady, znaną także z wiersza Baczyńskiego „Ten czas”. Zarówno w podanym tekście, jak w przywołanym utworze „Ten czas” pojawiają się wspólne motywy: *ciemność*, *sznury* i, najważniejszy według mnie, motyw *dudnienia*. Odsyła on zarówno w „Spojrzeniu”, jak i w wierszu „Ten czas” do niesprecyzowanych zagrożeń, jakie niesie wojna. *Dudniący deszcz* napawa strachem, tak samo jak *dudniące głowy* („Ten czas”)– obydwie obrazy nie wróżą niczego dobrego, potęgują strach. *Dudniący deszcz* tworzy pejzaż apokaliptyczny, w którym „ja” liryczne widzi siebie w swoistym nie tylko rozdzieleniu, ale w czterech osobach. Poeta potwierdza to w każdym z pierwszych wersów 4., 5., 6. i 7. zwrotki: *I jeden z nas – to jestem ja; a drugi z nas – to jestem ja; a trzeci z nas – to jestem ja; i czwarty ten*. Ma poczucie utraty tożsamości spowodowane dramatem wojny, koniecznością wzięcia udziału w walce, do której przecież nikt go nie przygotował. Wchodził z wiarą w życie – *pokochoł*, aby zaraz *począć nienawiść*. Płacze nad sobą, gdyż przeraża go świadomość tego, że już nigdy nie uda mu się powrócić do jasnego życia, które pamięta z czasów młodości, nie uda mu się odzyskać na zawsze straconej niewinności. Jego dramatyczną sytuację podkreśla porównanie: *ból mój jest jak wielka ciemność*. Dramat „ja” mówiącego uwydatniony jest w ostatniej strofie, w której widzi on siebie jako *czwartego, którego zna*. Przez moment w drugim wersie tej strofy pojawia się jakaś nikła nadzieja, próba powrotu, nauka pokory. Jest to jednak złudne, gdyż za moment mówiący stwierdza, że jego serce jest na zawsze chore, zarażone śmiercią, co oznacza, że już nigdy nie będzie mógł patrzeć na świat jasno, gdyż ta śmierć się w nim „łęgnie sama”. Raz „wyzwolona”, „dopuszczona” do głosu, na zawsze go opanowała.

Krzysztof Kamil Baczyński ma świadomość mroczności czasów wojny nie tylko dlatego, że życie wielu ludzi było zagrożone. Najgorsza dla niego jest świadomość spustoszenia moralnego, które ten ekstremalny czas wytworzył. Nauczeni w młodości zasad, młodzi ludzie musieli w czasie wojny zapomnieć, co to litość, sumienie, o czym pisał Baczyński w wierszach „Pokolenie” (*Nas nauczone. Nie ma litości.*) czy „Elegia o... chłopcu polskim”. W ostatnim tekście mowa jest o tym, że „synek” ginie, ale postawiony przez poetę na końcu ostatniego wersu znak zapytania, sprawia, że dokładnie nie wiadomo, czy powodem jego śmierci jest „zbląkana kula”, czy „pęknięte serce”, które nie wytrzymało okropności wojny, nie mogło znieść dramatycznego widoku „wisielców” i „rudej krwi”.

Zatem wiersz „Spojrzenie”, podobnie jak inne, wspomniane wcześniej wiersze poety, to podróż w głąb siebie, z której płynie wiedza, że: *Nic nie powróci. Oto czasy już zapomniane*. Początkowe słowa utworu można by uznać jednocześnie za jego pesymistyczną puentę. Wojna zmieniła świat, ale przede wszystkim zmieniła człowieka. Podkreśla to tak

charakterystyczny dla poezji Baczyńskiego kontrast między światem dawnym i obecnym, między dawnym i obecnym „ja”. Motyw lustra pojawiający się w strofie pierwszej odsyła czytelnika do poszukiwania odpowiedzi na pytanie, jaki jest odbijający się w nim człowiek. Wewnętrzne rozbieżności obserwowane w sobie samym prowadzi Baczyńskiego do dramatycznej refleksji, która zamyka utwór: *Serce moje bardzo chore na śmierć, która się łęgnie we mnie*. Nie ma tu nadziei, jest za to, być może, przecucie zbliżającej się śmierci.

Poziom wykonania

A. Koncepcja interpretacyjna: 9 pkt – koncepcja interpretacyjna niesprzeczna z utworem, spójna i obejmująca sensy niedosłownie (znajduje potwierdzenie w tekście, obejmuje i łączy w całość odszukane przez piszącego sensy utworu).

B. Uzasadnienie tezy interpretacyjnej: 15 pkt – uzasadnienie tezy interpretacyjnej trafne, ale niepogłębione (zawiera powiązane z tekstem, wynikające ze sfunkcjonalizowanej analizy, argumenty pozwalające odczytać sens utworu; wykorzystano kontekst twórczości Baczyńskiego).

C. Poprawność rzeczowa: 4 pkt – brak błędów rzeczowych.

D. Zamysł kompozycyjny: 6 pkt – kompozycja funkcjonalna.

E. Spójność lokalna: 2 pkt – nieznaczne zaburzenia spójności lokalnej.

F. Styl tekstu: 4 pkt – styl stosowny.

G. Poprawność językowa: 6 pkt – nieliczne błędy nierzące.

H. Poprawność zapisu: 4 pkt – zapis w pełni poprawny

Realizacja 2.

Literatura jest sposobem uzewnętrzniania się różnych doświadczeń i stanów przeżywanych przez człowieka. Jednym z nich jest kontemplacja, którą można pojmować przynajmniej na czterech płaszczyznach. Po pierwsze, może być nią już samo przyglądanie się czemuś w skupieniu – tym mianem określa się proces uważnego patrzenia. Po drugie, za kontemplację można uważać samotne pograżanie się w myślach, medytowanie nad czymś. Po trzecie, kategoria ta w filozofii oznacza proces biernego poznawania rzeczywistości (zarówno zewnętrznej, jak i wewnętrznej) przez jednostkę. Po czwarte, kontemplacja to w religii rodzaj medytacji, wewnętrznej modlitwy o charakterze mistycznym, w którym modlący się obcuje z Bogiem niejako „twarzą w twarz”.

Moim zdaniem wiersz *Spojrzenie* Krzysztofa Kamila Baczyńskiego ma charakter kontemplacyjny. Aby to w pełni zrozumieć, warto zastanowić się, z którym rodzajem „przyglądania się”, „spojrzenia” mamy tutaj najbardziej do czynienia.

Liryk Baczyńskiego rozpoczyna się od stwierdzenia: „Nic nie powróci”. Jest to ważny sygnał interpretacyjny, ukierunkowujący myślenie o utworze w kontekście upływającego czasu. Potwierdza to już choćby następne wypowiedzenie: „Oto czasy / już zapomniane”. Podmiot kontemplujący przedmiotem swej medytacji czyni więc przemijanie i w nim siebie samego, podlegającego ciągłym zmianom, pozwalającym na określenie swej skomplikowanej natury. Każdy człowiek w tym ujęciu to jakby seria własnych istnień, kolejne „ja”, które odsłaniają się sekwencyjnie. „Ja” wczoraj, „ja” teraz i „ja” za chwilę to zupełnie inne osoby. W dalszej części zwrotki widać, że przedmiotem refleksji stają się zwierciadła, odbijające jakąś niewygodną prawdę o patrzącym z przeszłości – „zsiadająca się ciemność” to kwintesencja nieakceptowanych przez niego samego postaw, jest ona bowiem „zła i pusta”.

Druga zwrotka pokazuje udrękę człowieka, który zna siebie z przeszłości i nie jest z siebie (z nieodkrytych przez czytelnikiem powodów) ani dumny, ani zadowolony – „nie chce powtórzyć swoich postaci”. Z drugiej strony nie może poznać siebie z przyszłości („naprzód znać nie mogę / moich postaci”), ta wiedza jest przed nim zakryta, nie ma więc gwarancji podejmowania dobrych decyzji. To cierpienie jest tak wielkie, że autor nazywa je

„umieraniem”, dodatkowo napiętnowanym świadomością, że tak naprawdę nie poznał Boga – jest on zaledwie „półobjawiony”.

Owo samopoznanie jawi się także jako doświadczenie kosmiczne, w czasie którego „planet dudni deszcz – o mury”, a elementy przyrody się zatrzymują – chmury „stoją w ciszy”. W tej atmosferze następuje konfrontacja różnych oblicz osoby mówiącej z sobą samym z przeszłości: „znów siedzimy kołem”. Nie jest to spotkanie przyjemne, co obrazuje „ciężki wzrok jak sznur nad stołem”. Ważną funkcję pełni w tej lirycznej wypowiedzi spójnik „i”, który powoduje, że kolejne słowa w tej sekwencji stają się samodzielnymi i równorzędnymi elementami, tworzącymi rozbudowany i wielowarstwowy obraz poetycki.

Kolejne zwrotki są przypomnieniem i zwięzłą charakterystyką zebranych postaci. Pierwsza to, zaskakująco, w kontekście wcześniejszych ponurych rozmyślań, kochająca – pełna radości i entuzjazmu („Świat mi rozkwitł”, „ogień w snach”) i, co więcej, „prosta”, „jak drzewo”, nieprzygięta cierpieniem czy może służalczością. Ciekawe jest tutaj nagromadzenie trzech rzeczowników: *obłok*, *ogień* i *drzewo*, które w symbolice judeochrześcijańskiej reprezentują sferę sacrum, są sposobami manifestacji Boga, objawiającego się na pustyni wędrującemu Izraelowi: w dzień w postaci chmury, a nocą – płomienia, zaś najpełniej, jak wierzą chrześcijanie, zmanifestował swą obecność w drzewie krzyża. Miłość czyni więc „ja” kimś bardzo bliskim Bogu. Dlaczego więc przynależy do „ponurego” ciągu postaw, o których chce się zapomnieć? Co się zdarzyło, że w następnej zwrotce jest mowa już o tym, który „nienawiść drżącą począł”, który jest pozbawiony uczuć („to nie łąz/ z drętwyh [...] oczu”), za to ma groźnie wyglądający stalowy nóż?

Kontemplacja dokonywana przez osobę mówiącą pokazuje ją jako kogoś zdolnego jednocześnie i do miłości, i do nienawiści, a więc i do dobra, i do zła. Patrząc jednak na dalszą część wiersza, można stwierdzić, iż ani jeden, ani drugi wizerunek tej uzewnętrznianej aktywności nie odsłania kompletnej prawdy o człowieku.

Trzecie „ja” – to ja cierpiące, pogrążone w bólu „jak wielka ciemność”, „odbite w wypłakanych łzach”, „ja” które w czytelniku mogłoby budzić współczucie, ale dla jakichś racji nie jest takie dla osoby mówiącej. Zwrotka o tym „ja” jest najkrótsza – trzywersowa, po czterowersowych, a przed najdłuższą – pięciowersową, jakby swój brakujący wers oddała tej ostatniej, żeby jak najkrócej kontemlować swój smutek. „Ja” czwarte nosi w sobie zarodek śmierci, która się w nim „lęgnie”, bo jego „serce [...] bardzo chore”. Paradoksalnie jednak ten związany z wiecznością i metaforyczny obraz, a także naznaczona udręką sytuacja uczą go pokory, szczególnie w konfrontacji z „nadaremnyymi”, czyli pozbawionymi sensu czasami.

Wiersz *Spojrzenie* oddaje to, czym jest kontemplacja. Daje możliwość choć cząstkowego poznania siebie samego, medytacyjnego przyjrzenia się sobie w kontekście czasu.

Poziom wykonania interpretacji

A. Koncepcja interpretacyjna: 9 pkt – koncepcja interpretacyjna niesprzeczna z utworem, spójna i obejmująca sensy niedosłownie (znajduje potwierdzenie w tekście, obejmuje i łączy w całość odszukane przez piszącego sensy utworu).

B. Uzasadnienie tezy interpretacyjnej: 15 pkt – uzasadnienie tezy interpretacyjnej trafne i pogłębione (zawiera powiązane z tekstem, wynikające ze sfunkcjonalizowanej analizy, argumenty pozwalające odczytać sens utworu, i konteksty kulturowe).

C. Poprawność rzeczowa: 4 pkt – brak błędów rzeczowych.

D. Zamysł kompozycyjny: 6 pkt – kompozycja funkcjonalna.

E. Spójność lokalna: 2 pkt – pełna spójność wypowiedzi.

F. Styl tekstu: 4 pkt – styl stosowny.

G. Poprawność językowa: 6 pkt – brak błędów.

H. Poprawność zapisu: 4 pkt – zapis w pełni poprawny.

Realizacja 3.

W wierszu „Spojrzenie” bohater wiersza podejmuje próbę wniknięcia w istotę swojej osoby (odpowiedzi na pytanie, kim jestem) w sytuacji, gdy życie boleśnie ją doświadcza.

Wiersz Krzysztofa Kamila Baczyńskiego powstał w okresie II wojny światowej. Poeta „pokolenia Kolumbów” stworzył poezję wyrosłą na gruncie tragicznych i katastroficznych doświadczeń. Starał się zawrzeć w niej refleksje człowieka młodego, dojrzewającego, którego życie zmieniło się w koszmar wywołany wojną i codziennym obcowaniem ze złem i zniszczeniem. Wrażliwa natura artysty w sposób poetycki zareagowała na panoszące się zło. W wielu wierszach Baczyński wyrażał bunt i niezgodę na to traumatyczne doświadczenie, jakim dla młodego człowieka była wojna.

Wiersz „Spojrzenie” nie odbiega pod względem zapisanych w nim emocji od innych utworów Baczyńskiego.

Bohater wiersza znalazł się w „czasach zapomnianych”, ponieważ, jak można przypuszczać, nie jest pewny, czy pozostaną świadkowie, którzy o nich opowiedzą. W tych trudnych czasach zło i ciemność stały się jego udziałem („tylko w lustrach zsiada się ciemność w moje własne odbicia”). Zło panoszące się wokół dotyka, wręcz zaraża osobę mówiącą. Z takiego piekła nie może ująć bez skazy. Uszczerbek na duszy, którego zaznał, jawi mu się jak połowiczna śmierć („z półobjawionym w ustach Bogiem”).

W takiej sytuacji, w mrocznych czasach, oddanych symbolicznie w wierszu za pomocą metafory *deszczu, chmur i sznura* (który symbolizować może egzekucje i śmierć) osoba mówiąca próbuje wniknąć w głąb siebie. Chce poznać swe emocje i swą osobę, być może z nadzieją znalezienia ratunku dla tkwiącego w nim dobra i z nadzieją na uzdrowienie. Bohater wiersza poprzez metaforyczne spojrzenie w lustro (ten akt spojrzenia jest jasno zasugerowany przez tytuł wiersza) odkrywa w sobie wiele osób, osobowości. Wszystkie te natury domagają się równorzędnego traktowania. Wskazuje na to sytuacja zasiadania w kole. Koło – symbol jedności, świadczy o tym, że wszystkie poetyckie „ja” tworzą pełnię – jednego człowieka.

Poeta analizuje swe „jaźnie” i odkrywa różne strony swej osoby. Jedna z nich jest dobra, czuje miłość, wynika z dążenia do piękna, które jest wpisane w okres młodości („świat mi rozkwitł”). Jest ona silnie zakorzeniona w naturze poety. Świadczy o tym porównanie się do drzewa. Inna osoba odbita w tym metaforycznym lustrze jest przeciwieństwem tej pierwszej. Drugie „ja” poety jest w mocy zła („nienawiść drżącą począł”). Dusza jego jest nieczuła, twarda i bezlitosna. Nie ma w niej miejsca na łzy, które prawie zawsze wyrażają współczucie, litość, miłosierdzie. Poeta mógłby nawet pogodzić te sprzeczne natury w „trzeciej swej osobie” – przez przyznanie się do cierpienia i bólu, przez objawienie zdolności do przeżywania i empatii w stosunku do innych („odbity w wyplakanych łzach”), przez integrację i akceptację w sobie i dobra i zła, niesionych przez pierwsze i drugie „ja” liryczne. Mógłby przeżywać pełnię swego człowieczeństwa daną w cierpieniu („ból mój jest jak wielka ciemność”) i wejść przez to w dojrzałość.

W zwykłym życiu, w „normalnym” świecie taka droga do człowieczeństwa (przez poznawanie zła i dobra tkwiących w człowieku) byłaby możliwa do osiągnięcia.

Jednak czas tragiczny i zapomniany, wszystkie złe doświadczenia wywołały w poecie „chorobę nieuleczalną” – chorobę serca. Serce skażone śmiercią i złem nie jest w stanie żyć, ale może jedynie umrzeć. To choroba, która udaremnia sensowność egzystencji, próbę zrozumienia siebie. Choroba, która rodzi postawę pokory, ale również – tak jak każda choroba – beznadzieję i rozpacz.

Wiersz jest w swej wymowie pesymistyczny. Mówi o próbie odnalezienia dobra i trzonu człowieczeństwa (miłości) w czasach skażonych złem. Ostatnie wersy tego wiersza („serce moje bardzo chore na śmierć, która się lęgnie we mnie”) pokazują, że konstruktywne

próby „odbicia się od dna”, poznania swej tożsamości w „czasach złych i pustych” skazane są na niepowodzenie.

Poziom wykonania

- A. Koncepcja interpretacyjna: 3 pkt** – koncepcja interpretacyjna częściowo spójna z utworem.
- B. Uzasadnienie tezy interpretacyjnej: 5 pkt** – uzasadnienie częściowo trafne. Nie wszystkie argumenty powiązane z tekstem.
- C. Poprawność rzeczowa: 2 pkt** – jeden błąd rzeczowy niewpływający na koncepcję interpretacyjną.
- D. Zamysł kompozycyjny: 3 pkt** – zaburzenia funkcjonalności kompozycji.
- E. Spójność lokalna: 2 pkt** – nieznaczące zaburzenia spójności lokalnej.
- F. Styl tekstu: 4 pkt** – styl stosowny.
- G. Poprawność językowa: 3 pkt** – nieliczne błędy rażące
- H. Poprawność zapisu: 4 pkt** – nieliczne błędy nierażące.